

LÄNSSTYRELSEN
Stockholms län
Naturvårdsenheten
Förste byråingenjör
Björn Hjernquist
Tel 08-785 51 39

BESLUT
Datum
1985-10-08

Beteckning
11.1211-103-81

Enligt sändlista

Fastställelse av detaljerad skötselplan för naturreservatet Björnö, Värmdö kommun.

Naturreservatet Björnö avsattes den 17 februari 1983. Samtidigt med reservatsbeslutet fastställdes en översiktlig skötselplan. En detaljerad skötselplan har därefter utarbetats.

Över förslaget har statens naturvårdsverk, Värmdö kommun samt vissa ideella föreningar yttrat sig, och i huvudsak tillstyrkt förslaget.

Länsstyrelsen fastställer med stöd av 9 § naturvårdsförordningen denna skötselplan som därmed ersätter tidigare fastställd översiktlig skötselplan.

Besvär till jordbruksdepartementet enligt bilaga (Formulär H, bilaga 1).

I handläggningen av detta ärende har deltagit naturvårdsdirektören Tord Céwe, beslutande, länsarkitekten Daniel Nordström, länsantikvarien Bengt O H Johansson, överlantmätaren Torsten Algrim, länsassessor Karl Henrik Ziefvert samt förste byråingenjör Björn Hjernquist, föredragande.

Tord Céwe

Björn Hjernquist

Bilaga
Skötselplanekarta
Friluftsanordningen
Besvärshänvisning, Formulär H

SÄNDLISTA:

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid
Översigtskarta	
I ALLMÄN BESKRIVNING	1
1 Administrativa data	1
2 Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden	
2.1 Naturförhållanden	1
2.2 Kulturhistoriska förhållanden	3
2.3 Markanvändning	4
2.4 Upplåtelser	4
2.5 Tillgänglighet	5
2.6 Anordningar för friluftsliv	5
2.7 Planeringsunderlag	6
II PLANDEL	
1. Disposition och skötsel av mark och vatten	7
1.1 Övergripande mål	7
1.2 Generella riktlinjer och åtgärder	7
1.2.1 Hävd av skogsområdet	7
1.2.2 Hävd av jordbruksmarken	10
1.2.3 Faunavård och jakt	10
1.2.4 Fiske	11
1.2.5 Disposition och skötsel av vattenområden	11
1.2.6 Disposition och skötsel av byggnader	12
1.2.7 Disposition och skötsel av vägar	13
1.3 Detaljbehandling av zon II - indelning i skötselområden	14
2. Anordningar för friluftsliv	22
2.1 Övergripande mål	22
2.2 Riktlinjer och åtgärder	22
2.2.1 Tillgänglighet	22
2.2.2 Friluftsanordningar	22
2.2.3 Renhållning	24
2.2.4 Information	24
2.2.5 Utmärkning av reservatets gräns	24
3. Tillsyn	24
4. Dokumentation av utförda åtgärder	24

	Sid.
5. Revidering av skötselplanen	25
6. Finansiering av naturvårdsförvaltningen	25

I ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

<u>Skyddsform</u>	Naturreservat
<u>Objektnummer</u>	
<u>Beslutsdatum</u>	1983-02-17 Naturreservat och översiktlig skötselplan
	1985- Detaljerad skötselplan
<u>Kommun</u>	Värmdö
<u>Socken</u>	Ingarö
<u>Läge</u>	Naturreservatet är beläget i Stockholms skärgård, c:a 35 km öster om Stockholm och c:a 15 km sydöst om Gustavsberg. Topografiska kartan nr 10 J Värmdö SV. Ekonomiska kartan nr 109 31 och 109 41. Sjökort nr 714.
<u>Area</u>	c:a 1.000 ha.
därav landarea	c:a 340 ha.
<u>Areafördelning</u>	<u>%</u> <u>ha</u>
Inägomark	6 20
Impediment	33 112
Barrskog	52 177
Lövskog	9 31
<u>Fastigheter</u>	Björnö 1:512 och Björnö 1:2.
<u>Markägare</u>	Stiftelsen Stockholms skärgård
<u>Naturvårdsförvaltare</u>	Stiftelsen Stockholms skärgård

2. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

2.1 Naturförhållanden

Geologi

Berggrunden på Björnöhalvön består i huvudsak av grå gnejs, s k ögon-gnejs. Några få områden med röd gnejs samt inslag av en bandformad dioritporfyr (mot Björkvik och kring Torpe-Infjärden) utgör enda avvikelserna i berggrunden.

Topografiskt är området höglänt med sprickdalar i sydöstlig-nordvästlig riktning. De smala sänkorna består i huvudsak av åkerlera och morän men även sandavlagringar, som annars endast förekommer sporadiskt i Stockholms län återfinns här.

Björnöhalvöns vikar påverkas påtagligt av landhöjningen och infjärdarna avsnörs långsamt från Östersjön.

Vegetation

Områdets topografi leder till en stor variation av vegetationstyper. Variationen är dock koncentrerad till de relativt smala förkastningarna vilka bryter av hällmarksområdenas dominans. Även om barrskogen utgör det främsta inslaget på den mer produktiva marken återfinns stora områden med blandskogar samt mer eller mindre rena ädellövskogar. På och intill de gamla jordbruksmarkerna ökar inslaget av lövskog. Fuktigare skogsområden är vanligt på Björnöhalvön. Vissa delar kan klassas som sumpskogar, ibland av kärrkaraktär. Men öppna egentliga kärr är dock ett mindre vanligt inslag. På de fläcka strandpartierna i vikar och infjärdar har de senaste decennierna etablerats bårder med alskog. Ännu öppna strandängar ses främst vid Näset.

Kulturpåverkan av både jord- och skogsbruk synes väl inom reservatets skogsområden. Ett par undantag är vissa hällmarksskogor samt skogen på Björnön där karaktären är urskogsliknande.

Flora och Fauna

De främsta kvaliteérna ur floristisk synpunkt uppvisar ädellövskogen öster om Slängen med sin praktfulla lundflora. Här finns t ex myskmadra, sårläka, tandrot och vårärt. Av övriga mer ovanliga arter kan nämnas springkorn, repestarr, korallrot, spindelblomster och dvärghäxört. Av strandängsfloran kan nämnas stora inslag av myskgräs och ormtunga. Undervattensvegetationen i Torpe Infjärden utgörs av ovanliga växtsamhällen.

De varierande naturtyperna skapar goda förutsättningar för ett rikt djurliv. De inventeringar som utförs visar också på en mångfald av arter. Med undantag för vissa insekter är dock de flesta arterna relativt vanliga. Ädellövskogarna vid Slängen-Näset hyser en mängd olikhäckande fågelarter och är det kanske mest intressanta området ur faunasynpunkt.

Till skydd för en ovanligt rik sjöfågelfauna har Kalvholmsgrunden belagts med landstigningsförbud.

Landskapsbild

Det gamla odlingslandskapet som nu restaurerats tillhör de delar av området som får anses ha ett mycket stort landskapsbildmässigt värde.

Även vissa strandängspartier som ansluter till områden av hagmarks-karaktär är särskilt värdefulla. Allmänt gäller att strandzonen i söder och öster uppvisar en naturskön landskapsbild.

2.2 Kulturhistoriska förhållanden

Omgivningarna runt Björnö var bebodda redan under stenåldern. Vid Återvall på inre Ingarö har man funnit boplatser från den tiden. Vid närliggande Säbyviken finns ett av skärgårdens större järnåldersgrav-fält. Inom reservatet har återfunnits enstaka gravar, sannolikt också från järnåldern. Reservatets område nyttjades tidigt som utmark till Björnö Gård. På 1500- och 1600-talen nyttjades marken för bete och visst åkerbruk, man tog vedbrand och fiskade.

Den första kartan över Björnö upprättades 1701 och då finns angivet fyra torpställen. De var Björnö Torp, Småängen, Ramsviken och Eknäs-sundet. Här levde människor under mycket små omständigheter, själv-hushållet och mångsyssleriet var ett livsvillkor. Man ägnade sig åt småjordbruk, skogsarbete, fiske och hantverk.

Under rysshärjningarna 1719 brändes Björnö Gård och sannolikt även torpen.

Bilaga 1
Skötselplane-
karta

Under 1800-talet ökade befolkningen på Björnö kraftigt och 1860 kan man tala om överbefolkning. Då mantalsskrevs hela 30 personer på fyra torp. Under denna tid odlades så gott som all tillgänglig mark upp. Det är dessa insatser man alltjämt ser spåren av i form av åkerlyckor, odlingsrösen, stensgårds-gårdar, fruktträd etc. Under de följande hundra åren har sedan dessa bebyggelsens utmarker succesivt övergetts. Ett sista försök gjordes under andra världskriget att återigen befolka Björnön. Man planerade en stor exploatering med syfte att här skapa, som det hette, ett nytt Saltsjöbaden. Man byggde vägar långt in i skogarna, sänkte Trollsjön och torrlade därigenom betydande skogs- och kärrmarker. Men projektet övergavs.

I dag bor ingen människa året runt inom reservatet. De gamla torpen hyrs i flera fall ut till sommargäster. Två av torpställena, Ramsviken och Norrviken, har stiftelsen övertagit, och där kommer utnyttjandet att aktiveras. De övriga är i enskild ägo.

2.3 Markanvändning

Skogsmarken har under hela den tid som människor bebott Björnö utnyttjats i varierande grad. Dels för uttag av husbehovsvirke, virke för avsalu och brännved, dels för skogsarbete med nötkreatur. Avverkningarna har främst skett genom plockhuggning och rensningshuggning men även mindre slutavverkningar förekom i början på detta sekel. Skogsplantering av nedlagd jordbruksmark förekom i stor omfattning för ett 30-tal år sedan liksom skogsdikningar. Fram till den senaste 10-årsperioden utfördes främst gallringar med undantag för de slutavverkningar som aktualiserades av 1969 års storm. Under de senaste 10 åren har inga skogliga åtgärder utförts.

Det sista jordbruket på Björnö upphörde vid tiden för andra världskriget. Därefter skedde visst bete av några inägor med kor från närliggande Säby Gård. Fr o m 1960-talets början har inägorna fått ligga helt utan vård och underhåll. Idag uppvisar markerna olika stadier av igenväxning och försumpning. Under år 1983-1985 har Skärgårdsstiftelsen påbörjat en iståndsättning av åkermarkerna.

Området har tidigare utnyttjats som strövområde för närliggande fritidshusområde. Visst båtliv har bedrivits i naturhamnarna runt Björnö.

Fiske och jakt inom egendomen har intill stiftelsens förvärv varit helt förbehållet ägare och antällda.

2.4 Upplåtelser

F n finns följande upplåtelser inom reservatet

- jordbruksarrenden, 2 st
- fiskeupplåtelser, handredskapsfiske inom länsfiskekortets ram.
- vägmark, inom ramen för vägförrättning.

2.5 Tillgänglighet

Området kan nås på flera sätt:

SL-buss från Slussen i Stockholm till Björkvik, därefter en knapp kilometers promenad.

Skärgårdsbåt från Slussen i Stockholm till Björkviks brygga eller Ramsviken i reservatets östra del.

Eller med egen båt till någon av Björnös naturhamnar.

Med bil via Gustavsberg mot Björkvik, Ingarö, till nybyggd parkering i reservatets västligaste del. Parkeringsplatsen skall snarast byggas vid Småängsviken.

Bilaga 2 Friluftts- anordningar

2.6 Anordningar för friluftsliv

Vid tiden för Skärgårdsstiftelsens förvärv av området saknades anordningar för friluftslivet.

Under 1982 och -83 har följande anordningar tillkommit.

- Sopmajor: 7 st, har uppförts vid naturhamnar, parkeringsplats och badstrand. En av sopmajorerna är handikappanpassad.
- Parkeringsplats, för 159 bilar, har byggts i reservatets västligaste del. Härvid har den vägbom som tidigare avspärrat tillfartsvägen flyttats in i området.
- Brygga för skärgårdsbåt har byggts vid Ramsviken.
- Informationsbod tillika raststuga med telefonautomat vid ramsviken.
- Handikappbad vid Torpesand.
- Livräddningsmaterial har utplacerats vid badstränder och de större naturhamnarna.
- Informationstavlor (format 1 x 1 m) har satts upp vid reservatets större angöringspunkter d v s busshållplats, parkeringsplats och Ramsviksbryggan.
- Reservatsfolder har framställts.

- Vägvisare har satts upp vid vägskäl och stigar.
- Gång- och cykelväg har byggts från parkeringen till badet vid Torpesand.
- Tältområden har anvisats inom reservatets olika delar.
- Strövstigar har börjat röjas upp.
- Tillfartsvägen har förbättrats genom en ordentlig upprustning.

Sedan tidigare finns vid Björkviks brygga en välsorterad kiosk med servering och viss livsmedelsförsäljning. Här finns också telefon, båtbygga för reguljär skärgårdsbåt samt busshållplats och parkeringsplatser (ett 100-tal).

Inom gångavstånd finns dessutom vid Klacknäset en större parkeringsplats för 3.000 bilar. Den är avgiftsbelagd.

En uppskyltning av tillfarten till reservatet har under 1983 skett utmed allmänna vägen genom vägförvaltningens försorg.

2.7 Planeringsunderlag

- Björnö utgör naturreservat enligt länsstyrelsens beslut 1983-02-17 (dnr 11.121-513-74). Till beslutet är fogat en preliminär skötselplan.
- För området gäller också utomplansbestämmelser och strandkydd.
- I Värmdö kommuns planer är Björnö upptaget som grönområde.
- Länsstyrelsens naturvårdsenhet har genomfört och publicerat "Björnöhalvön. Naturinventering och vegetationskartering" (1979:2).
- Länsstyrelsen har vidare framställt "Skötselplan. Naturvårdsområdet Björnöhalvön, Värmdö kommun". (Förslag 1981-04-28). I denna plan ingår ett utkast till Skogsbruksplan.

II PLANDEL

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Syftet med naturreservatet är att bevara ett för det rörliga friluftslivet, främst det landbaserade, mycket värdefullt område med dess varierande naturförhållanden. Karaktären av ett obebyggt skärgårdsområde skall bibehållas med badklippor, sandstränder och naturliga hamnvikar. Syftet med reservatet är också att öka tillgängligheten för allmänheten. Vissa ormåden med speciellt rikt växt- och djurliv och värdefull landskapsbild ska särskilt vårdas.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Hävd av skogsmarken

Mål: Skogens skötsel skall ske på sådant sätt att friluftslivet gynnas och att reservatets naturvärden särskilt beaktas.

Med avseende på skogliga åtgärder delas skogsområdet in i två zoner (skötselplanekartan, zon I och II).

Zon I

Bilaga 1
Skötselplane-
karta

Skogsmark och impediment som skall lämnas helt orörd med fri utveckling som mål. Vissa punktvisa ingrepp t ex röjning/avverkning in- till friluftsanläggningar och längs stigar tillåts dock. Samtliga öar ingår i zon I.

Zon II

Skogsmark där skogsskötsel skall bedrivas under småskaliga former och med beaktande av naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen. Målet är att få åldermässig variation inom området med tyngdpunkten på gammal skog. Även inom en del bestånd kan åldersvariationen eftersträvas.

Zon II indelas i skötselområden (skötselområde 1,2,3 etc).

En del av skötselområdena indelas i sin tur i delområden (delområde D1, D2, D3 etc).

Riktlinjer och åtgärder

Zon I

Inga åtgärder förutom röjning längs stigar och dyl.

Zon II

Inom skötsel- och delområden där "skogsbruk" anges som skötselåtgärd skall nedanstående riktlinjer gälla. Inom övriga områden där åtgärderna preciseras följs tillämpliga riktlinjer.

Övergripande riktlinjer

- En mångformig flerskiktad skog med varierad ålderssammansättning skall eftersträvas.
- Områden av impedimentkaraktär (bl a hällmark och myrmark) och kantzoner intill impediment lämnas orörda.
- Sumpiga strandskogspartier kan avverkas om de ansluter till gamla kulturmarker som skall restaureras, i övrigt skall de undantas från åtgärder.
- Bäckraviner, alkärr, surdrog, sumpiga strandskogspartier etc lämnas orörda.
- Som skydd för hänsynskrävande växt- och djurarter skall skogsstyrelsens rekommendationer om skydds-zoner resp avstånd och åtgärder gälla.

Riktlinjer för lövdominerade områden.

- skall slutavverkning ej ske
- skall avverkning främst ske av barrträd
- skall variation eftersträvas inom bestånden till fördel för fauna och flora
- skall ädellövträd gynnas
- skall gamla, döda eller vindfällda lövträd lämnas orörda.

Inom barrdominerade områden.

- skall skogen så långt möjligt överhållas
- skall stigar och vägar hållas fria från nedfallna träd och avverkningsris
- skall hyggesstorleken begränsas till ca 1 ha och hygge inte tas upp förrän angränsande ungskog nått ca 3 m:s höjd.
- skall enstaka och/eller grupper av lämpliga överståndare lämnas att växa in i beståndet
- skall inom talldominerade partier självföryngring eftersträvas
- skall mindre partier insprängda i ädellövskog på sikt överföras till lövskog
- skall enstaka lövträd, främst ädellövträd frihuggas längs frekventerade vägar och stigar
- skall nuvarande lövinslag bibehållas i möjligaste mån
- skall enstaka gamla, döda eller vindfällda barrträd lämnas orörda
- virkestransport i skogsmark skall ske på torr eller tjälad mark. Störande markskador skall lagas
- markberedning skall utföras manuellt
- skogsgödsling skall inte förekomma

Enligt reservatsföreskrifterna är det förbjudet att använda kemiska bekämpningsmedel utan länsstyrelsens tillstånd.

Bilaga 1
Skötselplane-
karta.

1.2.2 Hävd av jordbruksmarken

Den mark som ska hävdas omfattar c:a 20 ha, se skötselplanekartan "inägomarker i hävd 1952" (markering "i").

Mål: Att iståndsätta och vidmakthålla delar av det gamla odlingslandskapet.

Riktlinjer och åtgärder

Inom områden som anges på skötselplanekartan skall nedanstående riktlinjer gälla.

- genomgående skall eftersträvas en noggrann restaurering vilket oftast innebär åtgärder som såväl röjning, dikning som plöjning och stängsling
- odlingsmarken skall i första hand hävdas genom bete och slätter
- åkerbruk får förekomma
- bete kan ske med främst nötkreatur och får
- vid åtgärder i skogsbrynen gynnas bärande träd och buskar, såsom apel, hassel, slån etc
- frihuggning av t ex större ekar bör ske
- stängsel för betesdjur bör uppsättas några meter in i skogsbrynet från åkerkant räknat (gynnar ängsfloran)
- för att få variationer i skötseln av odlingsmark ska södra delen av Småängsgärdet (anvisad tältplats) ej betas utan bara skötas med en extensiv slätter. Detta skapar andra förutsättningar för djur- och växtliv
- stängsel vid vägar bör uppsättas ett par meter från vägkant (för vägunderhåll och snöplogning)
- vid för friluftslivet viktiga passager skall stängsel förses med över/genomgångar
- vid gödsling av inägomark skall spridning ej ske i diken och skogsbryn

Enligt reservatsföreskrifterna får kemiska bekämpningsmedel inte användas utan länsstyrelsens tillstånd.

1.2.3 Faunavård och jakt

Jakt- och viltvården ska skötas av tillsynsman enligt särskilt avtal.

Mål: Att befrämja ett art- och individrikt djurliv inom reservatet.

Övergripande riktlinjer

Enligt reservatsföreskrifterna är det förbjudet att landstiga på fågelskären Kalvholmsgrunden under tiden 1/4 - 15/7 samt att förankra båt vid dessa skär under samma tid.

Jakt inom reservatet sker efter älg och rådjur, i enlighet med gällande lagstiftning, dock ej i större omfattning än den viltmängd som kan anses produceras inom området. Övrig jakt är ej tillåten.

Riktlinjer och åtgärder:

- Jakt får inte bedrivas på viltåker eller vid foderremiss.
- Jakt får inte ske på sådant sätt att områdets nyttjande för friluftslivet försvåras. Ex.vis ska jakt ej ske då området är livligt besökt. Enligt reservatsföreskrifterna får jakt ej ske under lördagar samt sön- och helgdagar. Pågående rovfågelhäckningar får ej heller störas.
- För viltet värdefulla buskage, ungskogsgrupper, bärande träd och buskar lämnas vid avverkningar.
- Stödutfodring, av främst klövviltet, bör ske vintertid då så krävs. Saltstenar bör utplaceras på lämpliga platser. Holkar för exempelvis knipa och skrak kan uppsättas. Andkorgar kan också uppsättas.

1.2.4 Fiske

Fisket ska bedrivas enligt följande principer.

- Vattenområdet för yrkesfiske kan utarrenderas.
- Nuvarande kortupplåtelser för nätfiske ska tillämpas.
- Fiskevårdande åtgärder, såsom yngelbefrämjande åtgärder bör utföras.

1.2.5 Disposition och skötsel av vattenområden (c:a 660 ha)

Enligt reservatsföreskrifterna är det förbjudet att muddra Torpe In-fjärden och dess inlopp samt Slängen. Man får där ej framföra motorbåt med högre hastighet än 5 knop. Vid sandstränder får man inte framföra eller förankra båt närmare stranden än 50 meter. Vid övriga stränder får man ligga med båt högst två dygn på samma plats.

1.2.6 Disposition och skötsel av byggnader

Enligt reservatsföreskrifterna råder förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra helt ny byggnad. Förbudet utgör inte hinder mot byggnad som anges i fastställd skötselplan.

Följande byggnader finns:	Planerad användning:
1. Torp vid Ramsviken	Användning som övernattningsstuga för friluftorganisationer och liknande grupper. Dessutom raststuga för tillsynsman och övrig personal.
2. Sjöbod vid Ramsviken	Informationsbod och raststuga för besökare. Här ska finnas tillgång till telefon, information, färskvatten, sittbänkar m m.
3. Uthus vid Ramsviken	Förråd för reservatsskötseln.
4. Källarbod vid Ramsviken	Byggnaden kan ev byggas upp igen och användas som förråd för reservatsskötseln.
5. Torp vid Norrviken	Användning, se nr 1.
6. Sopmajor, fn finns 7 st inom skilda delar av reservatet. Avstyckade från reservatet finns dessutom följande torpställen: Björkvik, Björnö, Ebbalund och Småängen. De är i enskilda ägo.	

Följande nya byggnader planeras:

7. Raststuga vid Småängsviken	Utrymme som raststuga och informationsbod. Tillgång till telefon och färskvatten. Bänkar och bord m m. Toaletter anpassade för rörelseindrade. Sopställ.
8. Ekonomibygnad vid Småängsviken.	Traktorgarage och mindre verkstad för reservatsskötseln.

Riktlinjer:

- Byggnader och omkringliggande mark ska hållas i ett vårdat skick.
- Reparationer och ev om- eller tillbyggnader skall exteriörmässigt utföras i överensstämmelse med byggnadstraditionen i trakten.
- Naturvårdsförvaltaren svarar för allt underhåll.
- Uthyrning av torpstugorna ska ske till friluftorganisationer och liknande grupper i samband med lägerverksamhet. Uthyrning ska normalt omfatta högst en 2-veckorsperiod.

- Nybyggnationerna sker efter vanlig myndighetsprövning.

1.2.7 Disposition och skötsel av vägar

Inom reservatet finns en större enskild väg som sträcker sig från Björkvik med en sträckning av c:a 3 km in till reservatets mitt. Dessutom finns några mindre skogsvägar till torpstugor m m.

- Under våren 1983 flyttades vägbommen provisoriskt c:a 700 m, till en plats nära Torpesandsbadet. Här i ordningställdes en parkeringsplats för 150 bilar. Platsen kan vid behov utökas.
- En gång och cykelväg har byggts från alläna vägen vid Björkvik till parkeringen vid Torpesand.
Från parkeringen till badet har också utförts en sådan väg (rullstolsväg).

Mål: Allmänhetens tillträde till reservatet förbättras genom att vägen fram till Småängsviken öppnas för allmän fordonstrafik.

Riktlinjer:

Bilaga 2
Friluftsan-
ordningar.

- Vägbommen flyttas till Småängsviken, där en parkeringsplats för 100 - 150 bilar iordningställs.
- Gång och cykelväg iordningsställs från Torpesand till Småängsviken.
- Förutom parkeringsplatserna vid Torpesand och Småängsviken kan ett mindre parkeringsutrymme utföras vid infarten till Slängen alternativt Grytbergsudden (inre delen av Torpe Infjärden).
- Skogsvägar inom reservatet disponeras förutom av naturvårdsförvaltaren av nyttjanderättshavare enligt vägförrättningen. Underhåll av dessa vägar ska ske så att reservatets natur- och friluftslivsvärde bevaras. Dessa vägar ska vara avstängda för allmän motorfordons- trafik, men hållas öppna för passage till fots, cykel och med mindre kärra.
- Vägen från Björkvik till Småängsviken får ej asfaltbeläggas. För att nedbringa hastigheten kan gupp eller liknande anordnas. Hastigheten ska vara maximerad till 30 km/tim. Stoppförbud ska gälla utmed hela vägen.

1.3 Detaljbehandling av zon II - indelning i skötsel- och delområden

Indelning och numrering återfinns på skötselplanekartan (bilaga 1). Riktlinjer i pkt 1.2.1 "Hävd av skogsmarken", zon II, skall alltid iakttas.

Skötselområde 1

Beskrivning: Varierad barrdominerad skog. Större lövinslag mot Torpe Infjärden, Torpeviken och P-platsen.

Centrala delarna utgörs av tallskogar på sandig mark. Mot söder tilltar mer bergbunden mark med undantag för droget mot Torpesand. Olika beståndsåldrar finns representerade, även åldersvariationen inom vissa bestånd.

Längs vägen mot Torpesand finns ett vackert glest bestånd av mycket gammal grov tall med underväxt av olikåldrig gran.

(Inom skötselområde 1 avskiljs ett delområde, D 1).

Mål: Barrdominerad skog i olika åldrar. På sandig mark skall tallskog eftersträvas.

Åtgärd: Lövröjning av ungskogspartier, hjälpplantering (tall), gallring av tätvuxna bestånd. Inom äldre bestånd sker endast ett försiktigt uttag av dålig gran under perioden.

Delområde D 1

Beskrivning: Granskog i droget mellan Torpesand och Torpeviken. Stark åldersvariation inom beståndet.

Mål: Åldersvarierad granskog.

Åtgärd: Röjning inom tätare yngre partier, mycket svag gallring i övrigt. Enstaka äldre rötskadad gran kan avverkas.

Skötselområde 2

Beskrivning: Höglänt hållmarksområde med gles trädvegetation. Enstaka tallar uppnår åldrar av över 300 år. I norra delen mot Slängen finns ett litet gran-albestånd och en liten igenväxande strandäng.

Mål: Lämnas för fri utveckling

Åtgärder: -

Skötselområde 3

Beskrivning: Kantzon mellan skötselområde 2 och vägen.

Medelålders-äldre barrdominerad skog. Ekinslag, främst längs vägen.

(Inom området avskiljs två delområden (D 2 och D 3)).

Mål: Barrdominerad skog.

Åtgärd: Skogsbruk. Gallring kan aktualiseras under perioden.

Delområde D 2

Beskrivning: Restskog av tall och gran.

Mål: Talldominerad barrskog.

Åtgärd: Slutavverkning varvid merparten av tallarna sparas som fröträd.

Delområde D 3

Beskrivning: Örtrik, äldre granskog på gammal ängsmark.

Mål: Olikåldrig granskog av karaktären ängsgranskog.

Åtgärd: Försiktig avverkning av dålig gran. Ris borttages från beståndet.

Skötselområde 4

Beskrivning: Ädellövskog vid Slängens östsida. Välutvecklad lundkaraktär. Enstaka inslag av gran i olika åldrar samt äldre tallar.

(Inom området avskiljs tre delområden D 4, D 5 och D 6).

Mål: Ädellövlund.

Åtgärder: Yngre barrträd borttages. På sikt kan även de äldre barrträden bottagas. Försiktig röjning av hassel inom tätare partier. Äldre gran och tall som går upp i kronan på lövträd kan avverkas där inte risken finns för alltför stora skador vid avverkningen.

Delområde D 4

Beskrivning: Alridå längs Slängens strand.

Mål: Lämnas för fri utveckling.

Åtgärd: -

Delområde D 5

Beskrivning: Planterad granskog i 30-årsåldern. Öster om vägen mer tall och björk.

Mål: Lövskog med lundkaraktär.

Åtgärd: Gallras hårt inom 10-20 år. Beståndet avvecklas i åldern 60-70 år varvid lövskog, speciellt hassel, successivt självföryngrat området.

Delområde D 6

Beskrivning: Bergbrant mot ädellövskogen. Ädellövskogen klättrar upp på branten i droger och rasområden.

Mål: Lämnas för fri utveckling.

Åtgärd: -

Skötselområde 5

Beskrivning: Bergbunden mark med bördiga droger och stort inslag av ädellövsskog, särskilt ek. I söder mot Slängen dominerar en gles medelålders tall-björkskog, i norr och nordväst mot inägomarkerna ökar inlaget av barr- och triviallövträd.

(Inom området avskiljs två delområden D 7 och D 8).

Mål: Bibehållande av ädellövskogskaraktären.

Åtgärd: Avveckla graninslaget successivt inom områden där ädellövskog dominerar. Främst träd som når upp i kronorna på ädellövträd skall avverkas. Inom perifera delar i norr och söder gynnas ädla lövträd vid åtgärder.

Delområde D 7

Beskrivning: Grandominerad restskog. Inslag av enstaka tall och löv.

Mål: Granskog.

Åtgärd: Slutavverkning. Enstaka tall och löv sparas.

Delområde D 8

Beskrivning: Medelålders barrblandskog mot inägomark.

Mål: Barrblandskog.

Åtgärd: Skogsbruk. Gallring kan aktualiseras under perioden.

Skötselområde 6

Beskrivning: Näset. Mycket varierat område. Igenväxande inägomarker och strandängar mellan hållmarksområden. I centrala delarna finns ädellövdominerande äldre skogar. I kanterna på de gamla inägomarkerna finns täta bårder av främst tall och ek i 20-30 årsåldern.

(Inom området avskiljs två delområden, D 9 och D 10).

Mål: Bibehållande av nuvarande karaktär inom skogsområdena. Mot inägomarkerna tillvaratas möjligheten att gynna ädla lövträd.

Åtgärd: Röjningsgallring av tätare yngre partier. Frihuggnings av vissa eksolitärer.

Delområde D 9

Beskrivning: Medelålders ek-tallskog i sluttning mot Slängen.

Mål: Ekdominerad blandskog.

Åtgärd: Försiktig gallring av främst tall. Åtgärderna skall ges en mer landskapsvårdande prägel.

Delområde D 10

Beskrivning: Fuktig äldre blandskog av naturskogskaraktär. Gran och ek dominerar.

Mål: Lämnas för fri utveckling.

Åtgärd: -

Skötselområde 7

Beskrivning: Hällmarksdominerat område. Mellan hällmarkerna finns sammanhängande talldominerade barrskogar. Gammal skog överväger. Flera restskogspartier samt i söder igenslyande kalmarker.

(Inom området avskiljs två delområden D 11 och D 12. Delområde D 12 består av 5 avdelningar).

Mål: Skogsområde med stor andel gammal talldominerad skog. Orörda hällmarksområden.

Åtgärd: Skogsbruk. Restaurering av kalmarksområden.

Delområde D 11

Beskrivning: Gammal talldominerad barrskog. Stort inslag av bredkronig, grovgrenig tall. Vissa rötskador på gran.

Mål: Att bevara karaktären i stort dvs regelmässigt spara gamla, grova tallar.

Åtgärd: Avverkning av rötskadad gran, samt granar som direkt konkurrerar med de gamla tallarna.

Delområde D 12 (5 avdelningar)

Beskrivning: Talldominerade restskogspartier, delvis karaktär av kalmare med enstaka överståndare.

Mål: Tallskog.

Åtgärd: Hyggesjustering, hyggesrensning varvid tall lämnas som fröträd.

Skötselområde 8

Beskrivning: Hällmarksområde. Droger med tätvuxen blandskog, lokalt av ädellövskogskaraktär.

Mål: Lämnas för fri utveckling.

Åtgärd: -

Skötselområde 9

Beskrivning: Grandominerad barrskog i olika åldrar, ökat tallinslag mot östra och västra gränserna. Stora delar planterad 30-årig skog, främst längs stigen mot Ramsviken och vid Norrvik. Delvis försumpade partier.

(Inom området avskiljs ett delområde D 13).

Mål: Grandominerad barrskog med lövinslag.

Åtgärd: Skogsbruk. Närmaste åtgärd blir gallring i de yngre tätare partierna kombinerat med viss dikning. Ett mindre område ungskog vid Norrviken slutavverkas för att användas som tältplats.

Delområde D 13

Beskrivning: Restskog av främst gran längs stigen.

Mål: Granskog.

Åtgärd: Slutavverkning. Grövre tallar sparas.

Skötselområde 10

Beskrivning: Äldre blandskog på delvis fuktig mark. Inslag av ädellöv. Mot söder ökar hällmarksinslaget med mellanliggande bördiga droger. Mot inägorna i söder får skogen en mer lundartad karaktär. Botaniskt värdefulla partier.

(Inom området avskiljs två delområden D 14 och D 15).

Mål: Lövdominerad blandskog, delvis av ädellövskogskaraktär.

Åtgärd: Røjningar. Åtgärderna skall syfta till att bevara områdets karaktär och därmed de botaniska värdena.

Delområde D 14

Beskrivning: Fuktig mark delvis av kärrkaraktär. Stormskador med enstaka gran- och lövinslag. Mot norr större inslag av ädellövskog.

Mål: Lövdominerad skog.

Åtgärd: Avverkning av främst gran inom de sämsta partierna. Avverkning av träd som når kronorna på de äldre ädla lövträden. Kärrpartierna lämnas utan åtgärder.

Delområde D 15

Beskrivning: Planterad 30-årig grandominerad barrskog.

Mål: Barrskog.

Åtgärd: Gallring.

Skötselområde 11

Beskrivning: Barrskog med mot söder ökande lövinblandning. Kring inägomarkerna vid Björnötorp finns stort inslag av ädellövskog. Varierande åldrar, medelålders-äldre skog. Centrala delarna samt kantzonerna mot vatten utgörs av hållmarker.

(Inom området avskiljs ett delområde D 16).

Mål: Barrskog med bibehållen lövinblandning.

Åtgärd: Skogsbruk. (Undantag gäller för inägomarkernas kantskogar vilka skall skötas efter mer extensiva landskapsvårdande principer). Närmaste aktuella åtgärd under perioden blir gallring.

Delområden D 16

Beskrivning: Gammal granskog. Luckigt bestånd med rötskador.

Mål: Granskog.

Åtgärd: Slutavverkning. De enstaka grova tallarna sparas.

Skötselområde 12

Beskrivning: Barrskogsområde mellan Ramsviken och Söderviken. Stora arealer planterad 30-årig skog, delvis stormskadad och försurpad. Hållmark i öster mot vattnet.

(Inom området avskiljs ett delområde D 17).

Mål: Barrskog.

Åtgärd: Skogsbruk. Närmaste åtgärd blir gallring i de yngre partierna.

Delområde D 17

Beskrivning: Luckig gammal grandominerad barrskog i sluttning mot Söderviken. Rötskador. Yngre grupper av främst gran inom beståndet.

Mål: Barrblandskog.

Åtgärd: Slutavverkning. Endast gammal gran uttages. Viss gallring i de yngre delarna.

Skötselområde D 18

Beskrivning: Gammal inägomark, igenplanterad med gran på 1930-talet. I dag en tät, närmast ogenomtränglig, högstammig granskog. Fältskikt saknas helt. Skogsbryn med ädellövskogsinslag. Skogsbrynen är intakta.

Mål: Odlingsmark. Återställande av marken av kulturhistoriska skäl samt p g a friluftssintressena (mark för tältning, lägerverksamhet, lek och idrott m m).

Skötselområde 13

Beskrivning: Området mellan Småängen och Småängsuddarna. Hällmarksområde med droger av varierad blandskog. I norr och söder dominerar barrskogen. Inslag av fuktigare partier av naturskogskaraktär. Hällmarker. Heterogent område med botaniska värden.

Mål: Varierat blandskogsområde, delvis av orörd karaktär.

Åtgärd: Røjningar. Åtgärderna skall syfta till att bevara områdets nuvarande karaktär och därmed bibehålla den värdefulla landskapsbilden och de botaniska värdena.

Före åtgärder skall detaljplanering utföras och godkännas av länsstyrelsen.

Skötselområde 14

Beskrivning: Trollsjön.

Målsättning: Att höja sjön till den ursprungliga nivån (c:a 1,5 m).

Åtgärd: Höjning av vattennivån genom fördämning av utloppsflödena. Föregås och efterföljs av vattenundersökningar (länsstyrelsen).

Skötselområde "i"

Beskrivning: Inägomarkerna inom reservatet.

Målsättning: Öppethållande av odlingsmarker.

Åtgärder: Restaurering och vård enligt punkten 1.2.2 (sid 13) om "Hävd av jordbruksmarken".

2. ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är att bevara ett för det rörliga friluftslivet, främst det landbaserade, mycket värdefullt område med dess varierande naturförhållanden. Karaktären av ett obebyggt skärgårdsområde skall bibehållas med badklippor, sandstränder och naturliga hamnvikar. Syftet med reservatet är också att öka tillgängligheten för allmänheten. Vissa områden med speciellt rikt växt-och djurliv och värdefull landskapsbild ska särskilt vårdas.

Kalvholmsgrunden är fågelskyddsområde.

Med hänsyn till ändamålet med reservatet skall endast mindre och enklare anordningar för friluftslivet utföras.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Området nås med buss, bil, skärgårdsbåt, egen båt samt cykel och till fots. Undersökningar har gjorts för att utröna möjligheten att dra in en busslinje i eller till reservatet. F n är detta icke realiserbart.

2.2.2 Friluftsanordningar

Strövstigar: Det befintliga stignätet ska användas och stigarna kan, där så erfordras, märkas ut med orange ringmarkering på träden samt vägvisare i stigsål.

Vägar och parkering: Se kapitel 1.2.7 Disposition och skötsel av vägar.

Brygga för skärgårdsbåt ska finnas i Ramsviken. I Björnvik finns allmän brygga.

Sanitära anordningar: Sopmajor bör finnas på följande platser: Gropen, Norrviken, Ramsviken, Småängsviken, (Myrholmen), Tallholmen, Torpesand (2 st) samt Torpesandsparkeringen.

Bad: Torpesandsbadet ska utgöra ett naturligt sandbad med toaletter, sopställ och livräddningsutrustning.

Bilaga 2
Friluftsan-
ordning.

100 m sydväst om Torpesandsbadet har anlagts ett handikappanpassat bad med badbrygga, omklädningshytt, sopmaja, bord och bänkar.

Tältområden: Inom reservatet ska finnas anvisade tältområden. Där bör finnas tillgång till toaletter, sopställ och eldstäder samt i vissa fall färskvatten. I övrigt ska inga anordningar göras.

Anvisade tältområden ska vara Näset, Norrviken, Ramsviken, Småängsuddarna samt området öster om Björnö Torp.

Lägerplatser: För organiserad tältning i större skala (friluftorganisationer, scouting, skolor etc) ska i första hand anvisas Norrviken.

Naturhamnar: Dessa ska i allmänhet förses med sopmajor och information (reservatsskylt och informationslåda). Bryggor, ringar i berg, för-töjningsbojar etc ska inte utföras.

Naturhamnarna utgöres av Gropen, Norrviken, Ramsviken, Myrholmen-Småängsviken, Torpeviken, Tallholmen och Kalvholmarna.

Eldstäder: Anordnas vid tältområdena samt naturhamnarna.

Handikappanläggningar:

Parkeringsplats med reserverade handikapplatser vid Torpesand.
Handikappanpassad toalett. Information.

Handikappbad med bad- och fiskebrygga, omklädningshytt, sopmaja m m sydväst om Torpesand.

Handikappväg. Hårdgjord slinga med minimala höjdskillnader. Sittbänkar utmed stigen. Utsiktsplatser m m. Planeras i området mellan Torpesand-parkeringen-Nämöfjärden. Sträcka c:a 1,5 km.

Servicebyggnad, raststuga, handikappanpassad, med toalett, telefon, information, färskvatten etc vid Småängsviken. Reserverade P-platser.

Vid kiosken i Björkvik kan utlåning av rullstolar ordnas. Här finns också cykeluthyrning, servering, telefon, brygga m m.

Telefonautomater

Finns vid Björkviks brygga, Småängsviken och Ramsviken.

Färskvattentäcker

Brunnar och handpump bör finnas vid Gropen, Norrviken, Ramsviken och Småängsviken.

Gamla brunnshål finns redan på några platser: Näset, Småängsviken, Slängsgärdet/Östra Gärdet och Björnö Torp-gärdet.

2.2.3 Renhållning

Naturvårdsförvaltaren svarar för renhållningen inom reservatet. Sopmajorna samt den närmaste omgivningen ska regelbundet avstädas. Stränder ska årligen avstädas.

2.2.4 Information

Reservatet ska förses med sedvanliga reservatsskyltar. Dessa skall placeras vid naturhamnar, sopmajor samt reservatets infarter (parkeringar samt bryggor). Skyltarna ska utarbetas av naturvårdsförvaltaren i samråd med länsstyrelsen samt framställas och bekostas av staten. Vissa upplysningsskyltar bör uppsättas vid exempelvis hus och gamla husgrunder.

En reservatsfolder finns för reservatet.

Större informationstavlor bör finnas vid reservatets parkeringsplatser och skärgårdsbryggor.

2.2.5 Utmärkning av reservatets gränser

Naturreservatet ska utmärkas enligt svensk standard SIS 031522 och enligt naturvårdsverkets anvisningar.

3. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för tillsynen inom reservatet. Minst en heltidsanställd tillsynsman bör finnas.

En finns en tillsynsman med heltidsanställning. Avtal och instruktion är upprättade. I anställningen ingår omfattande markvårdsarbeten, byggnadsunderhåll m m. I ett inledningsskede finns också extra personal anställda för ifrågavarande arbeten.

4. DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder genom att ange

- utförd åtgärd inom resp zon samt skötselområde och delområde
- skogliga åtgärder markeras alltid på karta
- tidpunkt för åtgärdens utförande
- eventuell finansiering med anslaget "vård och förvaltning av naturreservat m m"
- noteringar om åtgärdens effekt.

Denna dokumentation skall utgöra underlag vid en revidering av skötselplanen.

Exempel på blankettutformning och text ges här nedan:

NATURVÅRDSOBJEKT BJÖRNÖ NR VÄRMDÖ KOMMUN		DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER				
ZON	SKÖTSELOMR/ DELOMR	ÅTGÄRD	DATUM	NV-ANSLAG	ÅTGÄRDENS EFFEKT	NOT
II	I	P-plats	Hö 1982	-	Störningar biltrafik contra gåen- de/cyklister	Behov av separat gångväg
II	7/D12	Slutavverkning	VI 1984	-	Bef. föryng- ring kan bli da nytt be- stånd	Hjälp- plante- ring
II	5	Restaurering inägor Bete nötkreatur	1983-84	10.000	Ändring av markfloran	OBS! Tidigare lokal för majviva
I	Tallholmen	Grillplats, TC	Hö 1985	-	Mer koncen- trerat slitage	Bättre ut- märkning?

5. REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN

Skötselplanens angivna mål och riktlinjer gäller för överskådlig framtid. Angivna åtgärder avses utföras under den närmaste 10-årsperioden från planens fastställelse. Dessa åtgärder kan vid behov revideras. Vid revidering skall dock alltid beaktas angivna mål och riktlinjer.

6. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNING

Till inköp av reservatet har medel ställts till förfogande av landstinget i Stockholms län och Statens naturvårdsverk med vardera 50 %.

Till inventering ställer landstinget särskilda lånemedel till förfogande.

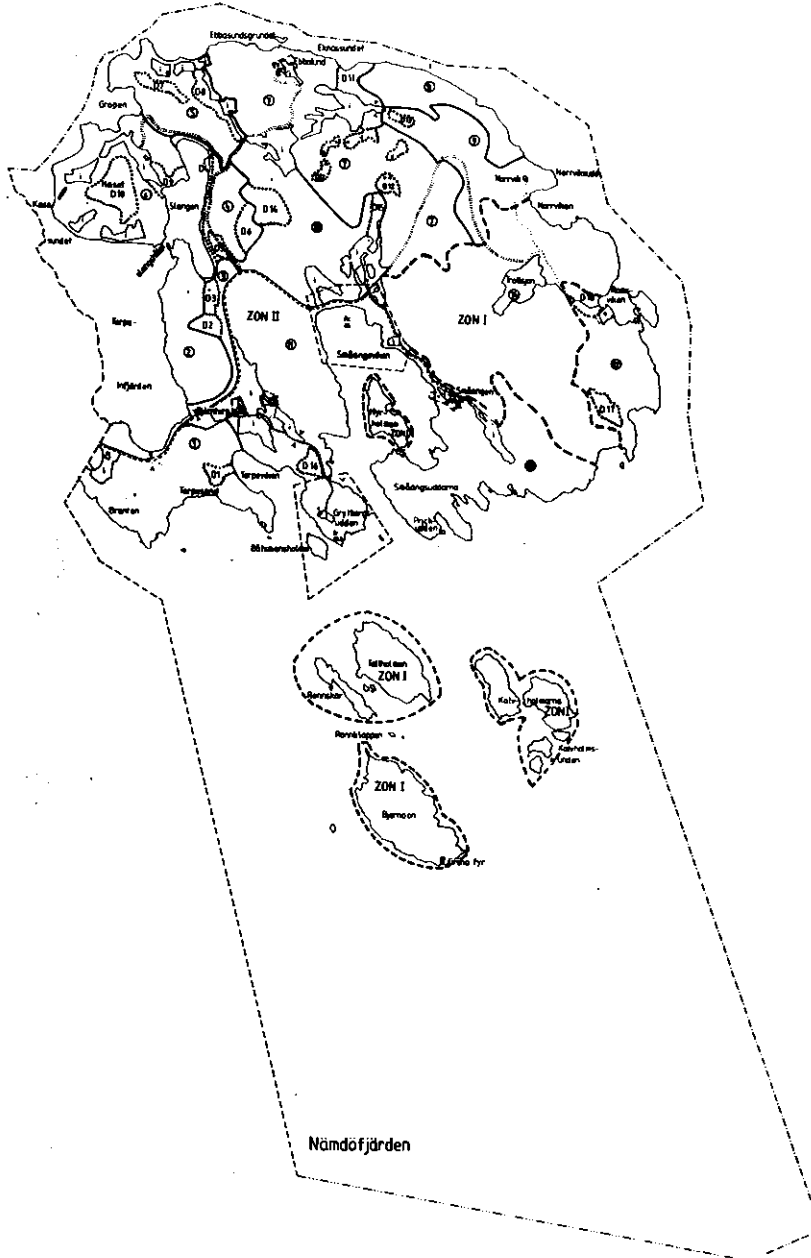
Driftskostnaderna svarar landstinget för i stor utsträckning. För iståndsättning av odlingsmark och liknande kan naturvårdsverket ge bidrag med högst 50 % av kostnaden.

BJÖRNÖ NATURRESERVAT
 Ingår socken, Värmdö kommun
 Upprättad 1983 av
 Skogsstyrelsen i Stockholms län

Bilaga
 SKÖTSELPLANKARTA

TECKENFÖRKLARING:

- Reservatgräns
- Avstyckad mark
- Gräns och nr för skötselområde
- Gräns och nr för delområde
- Gräns och nr för zonindelning
- Grusvägar
- Stigar
- Inlagomarker i hävd 1952

BJÖRNÖ NATURRESERVAT

Ingår i socknen, Värmdö kommun
Upprättad 1963 av
Stadsrådsstyrelsen i Stockholms län

Bilaga
FRILUFTSANORDNINGAR

